

KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.
SZERKESZTI: BOROS GYÖRGY.

z Unitárius Közlöny előfizetési ára 2 korona 40 fillér (1 firt 20 kr.) Egyes szám ára : fillér (12 kr.) A Dávid Ferencz Egylet rendes tagjai, 5 évi kötelezettséggel, egy évre csak koronát fizetnek. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyll. pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra (Kornis-utca 4. sz.)

Enyedi György emlékezete.

Halála 300-ik évfordulóján nov 24. 1897.

Nem apad ki forrása a tűznek,
Tudja Isten, milyen álmok úznek!
Szívünk, agyunk nyugtatnók egy perczig
S árnyak jönnek, hívogatják, keltik . . .
Hozzánk járnak csendet intő éjben
S szellemök áthasonul a vérben,
S míg a század nyugalomra térne,
Tűzgolyót szór mindenik a légbe.

. . . Gondolkozunk: hogy is volt a kezdet,
S lesz-e vége már a küzdelemnek?
Vagy az Isten dicsőségre szánta,
Folyton tartó, örök vívódásra
Őket, kikben erős volt a lélek
S nem engedett kis porhüvelyének? . . .
— Járbhat, kelhet szellemük már bárhol,
A földi port lerázta magáról.

. . . Éji madár száll ki szűk lakából,
Riadó zaj, megrezzen a tábor.
Ám önlelke szent sugallatára
Jön a bátor, Dávid tanítványa,

Méri észszel, méri szívszerént is,
Oltárt dönt le s újra oltárt épít,
Könyvet ír, hogy gyűjtson, lelkesítsen
Szent nevedben igazságos Isten!

Jelszava ez: *egy Isten nevébe*,
S biztatja a küzdelemnek vége,
Szive erős, minden tette rávall
S nem vív lelke viadalt magával.
Szent bár a *Könyv* — hivatkozik rája —
Kisbíró az ő szent bibliája,
Melyet sokan fürösztének sárban —
Világokat rejt pedig magában.

Bárhová jár esze, oda tér meg,
Hogy a lélek, ha magába mélyedt,
Addig rombol, rakosgat és épít,
Megléli a maga Istenét is.
— Jó Enyedi, hát te meg is letted,
Közöttünk jár, velünk virraszt lelked,
Akaratunk aczélosra edzi,
Készek vagyunk küzdelemre menni.

Te is küzdél, megvívta a harczot,
Be hosszú volt, be sokáig tartott!
Sokan voltak, kik elálltak — félre,
Nem nézhettek a pirosuló vérre
És oda át magas Déva várta —
Rémitették börtönéjek árnya.
Szemök fényre, földi jókra vágyott,
S mért szőtt volna lelkök édes álmot?

De te szőtted, tovább szőtted mégis,
Többre tartád földinél az égít.
Tiszta erkölcs a hit magva, tudta,
Bár ellenid mindent rádhazudtak.
Üldöződ azt, a mit lelked utált,
Egyengetéd erényadó útját.
Erős jellem lánczolt le magához,
Sújthattad a férfi gyávaságot.

A hit útján fontos minden lépted,
Egyet hittél és ez lett a vétked,
Sokszor kértek s nem engedted még sem,
Kényelem hitt s nem állottál résen.

Magadat egy gondolatnak adtad,
Gyűlöltek és meg sem is sirattak.
Mégis, a mit könyvbe irtál szépen
A magyar föld dicsősége léssen.

Nyugodhatsz már, csöndes idők járnak,
Itt is, ott is lágy fuvalom támadt,
Hallszik is már oda künn a szózat,
Ma halkabban, erősebben holnap.
Zúgó erdő hajladozik érte,
Folyók habja, patak csörrenése
S tengerzúgás beszél már régen:
Egy Isten van odafönn az égben!

Nyugodj! Nem ér az enyészet átka,
Neved Isten dicsőségre szánta.
Háromszáz év neved nem örlé meg,
Diadalt zeng terólad az ének.
Pályád nincs még zenitjéhez érve,
Büszkeség léssz a magyar nevére.
Több fényt derít még e szép hazára
Tiszta eszméd fényes gloriája; . . .

Tarcsafalvi Albert.

Szózat

a Dávid Ferencz Egylet fiók-egyleteihez és tagjaihoz.

Egyletünknek a f. év október 23-án tartott közgyűlése engem azon megtisztelésben részesített, hogy a néhai dr. Brassai Samuel fájdalmas elhunytával megüresedett elnöki állásra csekély személyemet megválasztotta.

Én beláttam a helyzet nehézségeit: elfoglalni olyan széket, melyen egy világhírű tudós és nagy emberbarát ült, kit állandó köztisztelet és nagyrabecsülés mellett lejárta hosszú életpályának, magas tudományos miveltségnek és számos hazafi, polgári és vallásos erényeknek dicsfénye övedzett.

Mélyen érzem és viselem a hajlott életkorral járó gyengeségek bénító hatását, valamint tudom azt is, hogy egy ifju egylet vezetésére nem elég a jóakarát, hanem kell a maga telyeségében diszló férfias erő, mely hatalmas befolyást gyakorolhat arra, hogy az egylet felvirágozhassék.

Mind amellett elfogadtam a megtisztelő bizalmat, s ezzel az elnöki állást.

De miért? Azért, mert a nyújtott bizalmon kívül:

Elöttem lebegett Dávid Ferencz egykori lelkes apostolunk fényes neve, melyet egyletünk visel.

Elöttem lebegett egyletünk üdvös, magasztos czélja.

Elöttem lebegett ez állásbeli megdicsőült elődöm Brassai Sámuelnek fennkölt lelki buzgósa.

De azon erős hit és remény is bátorított e vállalkozásra: hogy elnöki működésem utain, lelkes törekvésemnek és buzgó odaadásomnak hiv és kitartó társakat fogok találni a tisztelt választmányban és egyletünk minden egyes tagjában.

Ezekhez járult végül azon tudat, hogy hazánk alkotmányos életének jelen korszakában, midőn a nemzeti élet fejlesztésének, és minél intenzivebb miveltségre juttatásának alapját kívánja a magyar nemzet lerakni azon célból, hogy a nemzeti lét már elért második ezerévéit is dicsőségesen élhesse át és fejezhesse be, e haza minden egyes polgárainak kötelessége e nagy alkotás munkájában teltségéhez képest résztvenni.

És midőn e hó 11-én az említett közgyűlés egyik határozata alapján megnagyobbult és megerősült választmánnyal az első ülést megtartottuk, kifejtettem programomat és azon irányzatot, mely engem elnöki működésem terén vezetni fog.

E program egyébiránt nagyon rövid és csak e néhány szóból áll: „ügyyszeretet, odaadó buzgóság és nem szavakra, hanem tényekre fektetni a fősúlyt“ de azért e jelszó elég erővel birhat tán arra, hogy kivált, ha erőinket egyesítjük, fényes eredményeket érhetünk el egyletünk beható, benső működése és felvirágzása körül.

En e rövid, de lényegében tán elég jelentőséggel bíró jelszóval köszöntök be e nyilvános szózatommal a t. főkegyletekhez s az egylet tagjaihoz is.

De hozzáfűzöm egyletünk érdekéhez azon szives kérésemet: igyekezzünk egyletünk belső úgy mint külső életét egysült erővel úgy berendezni, hogy működésünket minden irányba minél több tényleges siker kövesse;

ébrezzünk minél nagyobb érdeklődést hitsorsosaink, esetleg

önként közeledő más vallásuak körében is egyletünk iránt feltárván előttük minél béhatóbban egyletünk vallás- erkölcsi és általában humanus, sőt bizonyos részben nemzeti, nemes, magyar-jellem nemesítő feladatát;

törekedjünk egyletünk tagjai számát minden lehető tisztességes uton és módon szaporítani, amellet arra hatni, hogy a tagsági csekély díjak pontosan befizetessenek s ez uton az anyagi erő gyarapittassék azon feladataink valósíthatására, melyek csakis anyagi eszközökkel kivihetők. A tagok számainak szaporítására legczélszerűbb eljárásnak mutatkoznék az: ha azoknak, kik már egyletünk tagjai, *mindenike egy-egy új tagot szerezne maga mellé*, a ki pedig ezt tenni akadályozva lenne, az egy új tagsági esetleg alapítói díj fizetésére vállalkoznék, a mire *az első példát egy második alapítói díj elvállalásával megadom*, nem kételkedvén azon, hogy a kik tehetik, azok követni fognak.

Ezzel azonban nem kívánok senkire kényszert gyakorolni, mert tudom, hogy a mai mindennapi életnek mily sok magán és közterhe van, mely utóbbit az egyleti élet is nem kevésbé szaporítja; hanem csak jelezni kívántam azt, hogy ily eljárással jelenlegi szerény alaptökénk, a mely azonban elkölthetetlen, rövid idő alatt érezhetőleg megszapordna az új tagsági díjakkal valamint a kamatokban szaporodó jövedelem érezhető lökést adna arra: hogy munkásságunkkal nagyobb méretekre terjedjünk ki.

Egyébiránt azt minden esetre szükségesnek tartom, hogy a *fiók-egyletek mindenike egy-egy állandó taggyűjtő bizottságot alakítson*, mely folytonosan csak e munkával foglalkozzék, eljárása eredményéről koronkint jelentést tenne. Ily bizottság itt a központon is van már alakítva.

Általában pedig, használjuk fel lelki erőnk öszveségét s társadalmi állásunk lehető sulyát is arra, hogy egyletünk minél közelebb férjen a hívők és a lelki nemesedést előmozdítani törekvők lelkéhez, s ez keltse fel bennök a buzgalmat és áldozatkészséget, egyletünk anyagi szükségai irányában.

Mert az erőknék csakis ily tömörítése által válhat egyletünk lánglelkü egykori apostolunk és első püspökünk fényes nevének viselésére napról-napra méltóbbá, s így felelhetünk meg elhivatásunknak is, mely nem csak abból áll, hogy az egyletet

bármily szerény keretbe fenntartsuk, hanem inkább abba is, hogy a közérzületre, a közéletre és köztudatra minél hatásosabb befolyást gyakorolhassunk, — S általában az együletet minél szilárdabb alapokra fektessük, úgy erkölcsi és szellemi erőben, valamint anyagi eszközökben, mint a melyeket tények és sikerek előidézésére nélkülözni nem lehet.

Én a lobogó alatt indulok meg elnöki utamra és őszintén elmondhatom, alig érhetne nagyobb lelki öröm, mint ha egy hatalmas tábort gyűjthetnék magam körül, melynek erejével örök időkre lerakhatnák együletünk fennállásának és virágoztatásának alapköveit

S e forró óhajításom teljesülhetéséért bazgó imával fordulok a minden földi és mennyei javak örök kutfejéhez és egyszermind vallásos és hazafias lelkesedésem egész hevével a t. fiók-egyletekhez, együletünk minden egyes tagjaihoz, hitoktatóinkhoz és e nemes ügy minden barátjához, együletünk buzgó és tettleges támogatásáért.

A latin költő így jellemzi a szegénység bénító hatását az egyes emberekre nézve e részben:

Haud facile emergunt, quorum virtutibus obstat Res angusta domi.

E mondatban foglalt igazság azt hiszem, talál az együletre és más társas szövetkezetekre is.

Azért ismétlem: „*ügyszeretet, odaadó buzgóság*“ s hozzá teszem: csak egy szemernyi „*áldozat-készség*“ s meg van a szellemi erő s hozzá az a szintén hatalmas tényező, melyet a latin s vele az egykori (diákos) magyar táblabírói világ így irt körül: *nervus rerum gerendarum.*

Kolozsvár, november hó 1897.

Hajós János.

a „Dávid Ferencz“ egyület elnöke.

Sub auspiciis Regis.

Legalkotmányosabb királyunk kegyelme ez előtt egy pár évvel a magas nevéből nevezett kolozsvári Tudomány-egyetemre újabb áldást árasztott. Följogosította az egyetem tanácsát, hogy minden évben egy ifjút felajánljon királyi kitüntetésre. A fölajánlásnak az a nehéz föltétele szabott meg, hogy az ifju a

gymn. I. osztályától, az egyetemi doctoratusig mindenikről jeles bizonyítványt mutasson be.

Ez a ritka szerencse és nagy kitüntetés a jelen évben szeretett püspökünk, derék fiát, most már dr. Ferencz Józsefet érte, a ki közelebről tette le a tudori vizsgát. Azt hisszük olvasóink is velünk együtt örvendenek a ritka tény fölött.

A doktorrá fölvatás szép ünnepélye mindig király ő Felsége személynöke előtt történik. Ezt a magas tisztet jelenleg dr. Zsilinszky Mihály államtitkár ur végezte. Az ünnepély november 14-én d. e. 10 órakor a városi redoutban folyt le, a hivatalos előkelő férfi és női közönség jelenlétében. Az egyetem rektora nyitotta meg alkalmi beszéddel, mely után ifj. Ferencz József tudor értekezésését adta elő szép csengő hanggal, szóno-kiasan. Mindenki telljesen meg volt hatva az előadás sikerétől. Ezután végbe ment a fölvatási szertartás és következett a királyi kitüntetés, melynek állandó emlékéül egy nagyértékű gyémánt gyűrűt kapott a kitüntetett. Ennek átadása volt az államtitkár föladata.

Az államtitkár ur elragadó szép beszédéből átvesszük az alábbi részleteket, melyekben a kitüntetés jelentősége is kitűnik:

Örömmel jelentem meg, hogy az ifjuság legszebb erényeinek e diadalünnepét a királyi Felség legbecsesebb ajándékának átadásával, úgy az imént doktorrá avatott ifjura, mint az egész egyetemre nézve emlékezetessé tegyem.

Mert lehet-é emlékezetesebb és becsesebb ajándék annál, melyet a fényben és hatalomban milliók felett álló Felség, kifogyhatatlan atyai szeretet által indítva, egy szerény, még csak fejlődő ifjunak nyújt, azon czélből, hogy annak tehetségeit és erényeit már előre a haza szolgálatára lefoglalja?

Lehet-é becsesebb ereklyét képzelni annál, melynek igazi szépséget és műbecset, erkölcsi nagy jelentősége kölcsönöz, s ennél fogva a kitüntetett ifjunak ébresztő és lelkesítő symssolumává lön.

Ez a drágaköves gyűrű önmagában hordja becsét és jelentőségét.

Ragyogó szinei jelképezik az ifju léleknek tisztaságát, az észnek, értelemnek fényességét; keménysége jelenti a foltot nem tűrő tiszta jellem szilárdságát, foglalata pedig a mindent átható és egybefoglaló hazaszeretet zománczát. Oly tulajdonok ezek, melyek az igaz férfinak mindenkor a legragyogóbb erényeit

képezték, és melyek azt, a ki e királyi gyűrűt elnyeri, ezen erények gyakorlására nemcsak készítik, hanem egyenesen kötelezik is.

Kötelezik első sorban arra, hogy ifju lelkének tisztaságát, mint a legnemesebb örömek forrását, az élet minden körülményei között, búban és örömben, üldöztetésben és veszélyben megőrizze. Ez fogja lehetővé tenni, hogy az élet örömeit mérséklettel, a sors csapásait pedig méltósággal viselje.

Kötelezi továbbá arra, hogy a tudományos ismereteket sérenyen gyűjtse és embertársainak javára fordítsa. A tudomány országa oly nagy, oly végtelen, mint a tenger: határai beláthatatlanok, örvényei és törvényei megfoghatatlanok. Az ujkor csodás felfedezései bámulatra ragadnak; jelzik a haladás örökévalóságát, de egyuttal ébren tartják az ész kutatási vágyát, a haladás természetes ösztönét.

Azért kell igyekezni a tudományok új meg új kincseit megismernünk, az emberi észnek vívmányait megbecsülnünk, a kultúra magas és általános érdekeit megvédelmeznünk minden barbárság ellenében; de egyuttal át kell éreznünk saját különleges hivatásunkat és nemzeti feladatainkat is.

Ismerni az embert, mint a természet, a történelem és társadalom legrejtélyesebb lényét; ismerni e hon természeti és szellemi kincseit; szeretni e haza földjének népeit, küzdeni ezek közös jóllétéért, szent szabadságért és állandó boldogságáért; éleseteni lelkükben a kölcsönös türelem, szeretet és összetartozandóság érzelmét, a rendületlen hazafiságot, a valódi humanismust és vallásosságot, teljesíteni a haza és király iránti kötelességet: ime, mindezekre kötelezik Önt, ifju barátom, az a drágaköves gyűrű, melyet a legjobb király legkegyelmesebb meggyászából átadandó vagyok.

„Békesség és jóakarát tinéktek.“

A sűrű sötéten
A menybolt lámpája nem dereng keresztül,
A nyugvó föld fölé néma, komor felleg
Teherként nehezül.

De fölgyúl szivünkben
A vallásos hitnek drága veszta-fénye,
S összekulcsolt kézzel, imádköző ajkkal
Tekintünk az égre.

És mintha hallanók
Az angyalok karát Bethlehem mezején:
»Dicsőség Istennek, béke s jóakarát
Legyen a földtekén!«

S a szent zsolozsmának
Megható hangjánál keblünk átmelegül,
S azt hisszük: velünk van, a kiért a világ
Ime ünnepet ül.

Majd messze keletre
Az ő jászolához téved el a lélek,
Hol a menynek fia válságul született
A föld emberének.

És megesik lelkünk
A szent csecsemőnek sulyos sorsát látva,
S szégyeljük a miénk, mert a föld poráig
Mevagyunk alázva.

Oh ha ez alázat
Megmaradna köztünk sokáig, örökkön,
Talán »békeség és jóakarát« lenne
Köztünk itt a földön.

Fogarás, 1897. nov. 26.

Végh Mátyás

Aranyos-Rákosi Székely Sándor sirja felett.

Aranyos-Rákosi Székely Sándor unitárius püspök 1797-ben októberben született Kaálban, hol atyja pap volt. Legmunkásabb papjaink közé tartozott, kinek irodalmi tehetségét és egyházzónoki buzgalmát számos dolgozat tanúsítja. Fia Székely Sándor püspökeink legjelesebbjei közé tartozott. Halála püspöki vizsgálat közben M.-Szt.-Királyt következett be 1851-ben. Emlékét méltó felújítani. Azért közöljük az alábbi két dolgot, melyekben az ifjúi sziv kegyelete lelkes szavakban nyilatkozik meg.

Oratio.

Miért e diszes ünneplő közönség e rég felhantolt néma sir körül? Fájdalom-e vagy öröm hozott ide benneteket a gyász helyére, a halottak nyugvóhelyére, a sirhoz, a melynél megszűnik a barátság, a kölcsönös szeretet s a honnan nincs többé visszatérés.

Nem a kesergés, nem is az öröm, hanem az emlékezés egy itt nyugvó nagy férfura, kit már régen elfedett a fekete föld, kit már régen elválasztott tőlünk a koporsó s ki már régen itt hagyta a napvilágot, a melyet ma 100 éve látott meg először. Szenteljünk pár perczet Székely Sándor emlékének ez alkalommal hálás kegyelettel!

Atyja gondos nevelésben részesítette s bár sok költségébe került, mint maga is említi életrajzában, nem ment kárba az áldozat, nem rosz földbe vetették a magot, kikelt, nőtt tovább és tovább s haladt a tudomány terén fölebb-fölebb. Előbb Székely-Kereszturra küldte tanulni az atyja s hat év alatt kitűnő sikerrel végezvén, 1814-ben átjött az unitáriusok kolozsvári főgymnasiumába, 1820-ban a bécsi akadémián, 1822-ben Tordán találjuk, mint lelkészt fáradkátatlan munkás életben; s 1845-ben pöspöknek választatván, ezen hivatalában maradt 1852-ben történt gyászos haláláig.

Tudományának s irói tehetségének korán több tanujelét adta a magyar irodalomban. Már fiatal korától fogva tudott teremtető lelkével magasra törni s mint epikus költő halhatatlan nevet biztosított magának. Miért emlegetném nagy tetteit: miért sorolnám föl mindazokat, a melyekben jelleme tisztasága és fénye tükrözik; miért hoznám fel azokat, a miket egyháza felvirágzására tett? Hisz azt mindnyájan tudjátok, mert a nagyok szelleme „a kiknek lánglelke dalon száll az égig“, a sirból is kitör s fényével mindent besugároz.

„Hass, alkoss, gyarapíts!“ ez legyen jelszavunk, mint ezen kedves emlékü halhatatlannak, a kinek sirját most szent borzalommal álljuk körül. Hass, tégy! és ő tett, vezette kicsiny nyáját lelkes beszédeivel, példáival, törhetetlen erélyével.

Alkoss! s ő alkotott egy művet, a mely nevét örökké fénylőn, örökké dicsfényben úszva fogja fentartani. Gyarapíts! s ő gyarapított, mert megteremté nagy eposzi művét, a mely nélkül lehetetlen volna e téren a továbbfejlődés.

Ki volt a mestered, ki tanította lantod így zengeni; isteni erő vagy akarat? mert ember arra kevés terem, a ki egy új világot tárjon fel, a mivel behatolhat az emberek szívébe s a mivel lelkesíteni képes még a szunyadó honfi keblet is. Ilyet alkotál, ilyen volt fáradkátatlan munkásságod; de megtermette

gyümölcsét is, mert ki ne említené neved szent lelkesedéssel. A mondák földét tapostad, de olyan tárgyat vettél művednek alapul, a mely túlemelkedik a mindennapos élet határain. Te vezetted Vörösmarty Mihályt, hazánk csalogányát, te tanítád énekelni a múzsák hangján, te adtál neki tüzet, eszményt, erélyt, tárgyat, te tartottad eléje az égő szövétneket, te mutattad meg az utat a melyen haladjon s mely munkásságának termékét a „Zalán futásá“-ban kiöntse. Elvonúl lelki szemeim előtt a nagy férfi alakja, látom őt görnyedt fővel hideg ködös őszi éjjel halvány gyertya pislogás mellett irni az első úttörőt az epicára; látom azt kiadva s lelkesülni azon az egész országot. Hallom az orgona szent hangjánál elhangzani hymnusodat, melyeket isten dicsőítésére alkottál*. S bár kevés ideig pengtetted lantodat, élni fogsz örökre, ha a test el is porladott, mert fejedet a halhatatlanság arany koszorúja övezi, a melynek fénye áthat a sötétben s mindent dicsőn ragyog körül. Jó szív, szülő-, testvér- és emberszeretet hónolt kebeledben, s nem tartottad lealázónak gyógybalszámot önteni a szenvedő katona sebeire, kit több héten át hiven gondozál; mert érezted, hogy akkor is szent kötelességet teljesítesz.

Büszke önérzet járja át szívünket, mert ha rád tekintünk, benned mindent feltalálunk: a lelkes hazafit, a költőt, a gondolkedő főt, egyházunk pásztorát; s ha rád gondolunk nem csüggedünk, mert szellemed érintése új erőre serkent. Mint egyházunk feje mindent megtettél vallásunk érdekében s épen apostoli munkásságod közben talált a halál, a mely tőlünk elszakított. Oh mily halál ez, Istenem mily megdicsőítő; mert mi is szebb mint katonának a harczytéren, tudósnak asztala mellett, s lelkésznek a szószéken halni meg. Most néma fájdalommal állja körül sirodát a hálás utókor, áldva emlékedet, magasztalva nagy tetteidet.

Nyugodj békével nagy férfiú, nyugodj csendesben, álmod legyen oly édes, mint nekünk a rád emlékezés! Az mit alkotál, mint tűzoszlop emelkedik magosba és azt sem az irigyek keze sem az idő, sem a természet tomboló haragja meg nem semmisítheti, hanem minél tovább halad az idő, annál inkább lobog, annál jobban fénylik s a láng közül kiemelkedsz magad pengtetve lantod, eldalolva a magyarok hősi vitézségét.

Fekete Károly.

* „Csudálandó nagy Isten“. „Miatyánk kit fennragyogó magasság“, „Világot teremtője“ „Dicsőítünk és tisztelünk“ Örök Isten kinek esztendőik stb. énekekkel gazdagította énekkönyvünket, Szerk.

(Születésének 1000-ik évfordulója alkalmából.)

Örök béke, örök csend honában ott domborul a sirhalom, ott áll az oszlop; szomorufűz melán hajol fölibe s bűvös susogásával, lássu zugásával mintha mesélne valamit; őszi szellő mintha szólalna tán, mintha zengene búsan, meghatón. Fáról pergő sárgult levél, szirmaitól fosztott virág, zizegő avar, hervadt lomb s a mindezt bearanyozó bucsuzó napsugár bágyadt fénye titkos borzalmat, szent megilletődést kelt a szivben.

Egy férfiú nyugszik itt, ki mint ember, mint költő, mint nyájának pásztora egyaránt nagy vala s kinek láng lelke „feltör a koporsóból és eget kér“.

Most midőn születése 100-adik évfordulója alkalmával öszszegyültünk, jertek, idézzük fel Székely Sándor nagy szellemét, gyujtsuk fel lángoló szövetnekét a kegyeletnek: emlékezzünk!

A kaali papilak szegényes szobájának kis bölcsőjéből fel a püspöki székiig mily szép, mily eredményekben dús pálya. A szülők aggodó „Istenhózzád“-ja után mily derekan állja meg helyét, mint halad szüntelen előre! S már a fiatal deák mily sok jelét adja nagy tehetségének! az idegenbe távozott ifju megírja főművét, mi örök halhatatlanságot biztosít számára. Majd mint zsoldáríró s egyházi szónok szerez harvadhatlan babért.

Pengeti kobzát; nem zeng bár fenségesen s oly erővel, mint a magyar Horác; nem oly mélységgel s hangulattal, mint a Hymnus szerzője; nem oly bájosan, mint Hinfy; de zendül ajkán szülőföldének igaz s szeretete, zendül:

„Ködök sodródna már Meszes ormain,
Süvölt az éjnek vad szele Hargitán,
A terhes Oltnak szirtes árkán
Jégdarabok és zajok hömpölyögnek.

Csikorog Toroczkó szirteinek Aguilo
Asszú derétől fellegütő feje.
Hagyjátok el berki nymphák
A Maros hóba borult lapályát“.

Megszólal Székelyben az igaz vallásosság, mit oly jól láthatunk szép költeményében:

„Örök a te végzésed,
Isten! sorsunk vezére!
Örök a te bölcsességed,
Szivünk, lelkünk áld érte“.

A belső báj, erő, fokozat mily szép példája:

„A hív barát oly hiven áll
Mint a viz ölelte köszál,
Midőn zúg a vészfelleg.

A menykövek elpattannak,
A kőszirtek elhasadnak,
A hív barát nem remeg.

Tenger dül a szárazokra,
Száraz ül a vizhabokra.
A hív nem változik meg“.

De megszólal az époszi kürt s szól hősöket, fegyvereket;
szól ösöket, kik

„Hadviselő kézzel legelőbb fundáltak Erdély halmain
országot“.

Indul a kis sereg új hazába elnyerni az Oltvizi aranyalmát. S vezeti őket Hadúr, miként hajdan Izráel népét Istene —, tűzszloppal mutatva az irányt.

Megy, vándorol a hétezer tovább célja felé. Vad horda ront rájok, foly a küzdelem. Látom az egész harcot, hallom a harci riadót s az ádáz csatazajt. A költő remekelt, gyönyörűen festé a jelenetet:

„Igy csattog vészharca az északi fergetegeknek,
Hogyha falombok közt egymást hasogatva csatáznak.
Zúg a mély erdő, a tölgyek sűdari sirnak,
Nagy recsegés, zúgás gyakorolva zuhong az egekben“.

Megfut az ellen s elfoglalja a földet a kis sereg; oltvizi aranyalma a jutalom: tündérleánynyal frigyét köt Atilla magzata S boldogan él jó vezére alatt a parányi nép: a székely.

Igy zeng régi rege, így szól a kürt s hallik messze harsogása s hajnal derüje hirdet új kort, új időt. Bámul a nagy tömeg, nem érti, nem fogja fel a szokatlant; csak két ifjú lángol, lelkesül, követi az úttörőt rögös, járatlan ösvényen. Szegődött később sok igyekvő hozzájok s a kis csapat nagygyá nőtt, munkált, buzgolkodott s új lélek szállott époszunkba, mely megteremtette a magyar mythológiát s táplálta, táplálhatta a nemzeti érzelmeket!

S a *Te* érdemed mindez, áldott emlékü ünnepeltünk!

A mű, mit alkotott lángelméd, mit sugott néked a „csodálatos sugallat“, új világot nyit meg, új utat fedez fel s a klasszikai nemzeti éposz, mely költészetünk egyik legragyogóbb

oldala, munkádat vallja alapjának.* Époszod örökre nevezetes marad költészetünkben s a magyar irodalom történetében maradandó helyet foglal el; mert úttörő műve örökbecsű s sem idő vasfoga, enyészet romboló hatalma nem ronthatja, nem kisebbitheti értékét! . . .

Emlékeztünk kegyeletes érzelmekkel, méltó elismeréssel, igaz hálával s ezeknek egyszerű virágokból font koszoruját tesszük most sírodra azzal a fogadással, hogy míg székely él, míg csordogál erőben drága vére: el nem feled téged soha, téged valódi nemzeti énekesét!

Mikó Lőrincz.

Irodalom.

Koszoru a M. Prot. Irodalmi Társaság népies kiadványa XXXIII—XL. füzetig újabb olvasmányt nyújt olvasóinak. Nagy igyekezettel mutogatja protestáns olvasóinak a reformált vallás előnyeit a „Rajzot egyházunk multjából Kenessey Béla csinos kis kalauzt ad a Bibliáról (ára 12 kr.) egy másik füzet a felekezet nélküliség ellen védekezik „Hitért és hazáért“ Dezső pap látomásai mind gonddal vannak készítve.

Miller Csendes órák ford. Szász Károly segédkönyv a bibliának az életbe átvitelére. Összesen 24 elvelkedésben igyekezik hatni a vallásos kedélyre és hisszük meg is lesz a hatása és fölébreszti a bűntudatot és sok lelket vezérel bűnei megbánására és megjavulásra. A Prot. Irod. Társaság kiadványa, a Házi Kincztár I. szám. Megrendelhető Budapesten.

Magyar Könyvtár. Ne hidje senki, hogy az irodalom remekeit nem lehet megszerezhetnie. Lampel Róbert könyvkereskedése lehetővé tette legújabb vállalatával a *Magyar Könyvtárral*, melyben Radó Antal szerkesztő vezetése alatt potom áron, mert egy kis könyv csak 15 kr. adja az olvasó közönség kezébe a világ irodalom legbecsesebb termékeit. A M. Könyvtárból havonként két füzet jelenik meg. Egy füzet ára 15 kr. Egész évre megrendelhető 3 frt 60 krral. Megjelent: I. Katona: Bánk-Bán IV. 2., Copee: a kovácsok sztrajkja stb.. költeményét, 3., Berseny D. válogatott versei. 4., Gy De Maupassant: Apró elbeszélések. 5., Kisfaludy K. a kérők vigjáték. Melegen ajánljuk az olvasást kedvelőknek.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

— A Berde Mózes hagyatéka ügyében a perrendjén fel nem derített némely körülmények felderítését, valamint a kihallgatott szakértők véleménye mellett még az igazságügyi orvosi bizottságnak véleményes kilérdezését néhai

Berde Mózsza elme állapotára vonatkozólag szükségesnek találta a kir. tábla, ez okokból az első bíróságot utasította ezeknek teljesedésbe vételére. Mindebből a bírói intézkedésből azt látjuk hogy a II. fokú bíróság a bírói meggyőződés céljából látta szükségesnek az első ítélet föloldását, azonban ugy hisszük és reméljük hogy ha időben vesztettünk, de az ügy érdemebea előnyt nyertünk az ügyre nézve.

— **Albert János.** Október 31-ik napján vége szakadt annak a hű szolgálatnak a melyet a hitbuzgóság és az istenházának szerelme táplált félszáz esztendőn keresztül. Albert János 52 és fél évi szolgálat után bucsút vett a tordai egyház szószékétől. Sohajtva gondolunk az elválás nehéz pillanatára. Kívánjuk hogy a nyugalom legyen pihentető a testnek, áldó a léleknek. Ez ugy lehet ha ezentul a hívek keresik föl a jó öreg lelki pástort, ki nekik oly sok jó szolgálatot tett.

— **A szegény papok helyzetén javítani akarván** Kis Lajos ev. ref. lelkész ur Háromszéken értekezletet hívott össze S.-Szentgyörgyre. Értesülésünk szerint jelen volt 11 ev. ref. és 7 unitárius lelkész. Az értekezlet célja: mozgalmat indítani és törvényes eszközzel oda munkálni, hogy a protestáns papság fizetésének minimuma már 1898-ban 800 frt. legyen és a hol cddig természetben fizettetett, ezután pénzben fizetessék. Az értekezlet decz. 7-ére az összes erdélyreszi ev. ref. unitárius és magyar lutheránus papságot egy papi Congressusra hívja össze S.-Szentgyörgyre, (Jobb lett volna Brassóba hivni. Szerk.) mely értekezlet a felett fog határozni hogy mindenik felekezet papsága külön folyamodást nyújtson be a miniszterelnökhez és a vallásügyi miniszterhez, a püspökét nyerve meg az ügy támogatására, és a küldöttségbeni részvételre. Eynyí volt az első értekezlet megállapodása. — Ez a lelkésztársadalmi mozgalom egy kissé szokatlan, s miután az egyházföket beakarja vonni, nem érthető miért kerül a rendes utat. Értesülésünk szerint a prot. lelkészek fizetésügye törvényhozásilag fog rendeztetni. Helyes és indokolt hogy a magas kormány a lelkészek helyzetét megismerje, mert csak így segíthet a szükség és a méltányosság követelése szerint, de vajjon nem volna-e helyesebb és czélszerűbb azon egyházhatóságok útján járulni a kormány elébe, a melyet amugy is minden bizonnyal meg fog kérdezni a kormány. A czél érdekében mi ezt az utat jobbnak látunk annyal inkább, mivel a kormány jó akarata ebben az ügyben nyilvánvaló az eddigi eljárásából.

— **A fentebbi tudósítással kapcsolatban** meg kell említenünk hogy az értekezletről a Prot. E. és I. lapot is tudósította valaki, ki csak jelenvolt lelkész lehetett. Ez a jó „kereszten“ nem állhatta meg hogy a jelen volt unitáriusokkal gyakorolt ezen ölelgetés közben ezeknek egy oldaldefést ne adjon csupa vendégszeretetből. „Az unitáriusokat — így ír — a kérdés tárgyalásánál nem választotta most el semmi válnszfal a kálvinistáktól.“ A szives tudósító (— en —) talán azt hitte hogy az unitáriusok nem ismerik a vendég kötelességeit. Jövöben — reméljük — óvakodni fognak olyan helyre menni vendégnek, a hol a vallásukat kérdezik. Különbön ugy tetszik hogy ez a tudósító nagyon arisztokratikus hangulatu pap, mert az sem tetszett neki hogy az értekezleten jobbára III és IV osztályu lelkészek vettek részt. Csak azt szeretnök tudni hogy ki emeli azt a válaszfalat? A nt. kollega bizonnyal ismeri az Aesopus meséjét arról a bizonyos farkasról, a melynek vizét fölzavarta volt a bárány.

— **Simó Jánost** az unitárius lelkész kar ezen derék tagját az a kitüntetés érte, hogy a megüresedett tordai lelkészi állomásra a főt. püspök ur kinevezte. A beiktatást maga a püspök ur teljesíti decz. 12-én, midön Kolozsvárról is számosan fognak lemenni Tordára. Simó János buzgóságát, lelkes tevékenységét lapunk olvasói oly jól ismerik, hogy velünk együtt bizonnyal a legjobb sikert várják lelkészi működésétől; ugy is mint szónok, ugy is mint lelkipásztor, Simó hűséges fog lenni ahhoz a historiai nevezetességü magas álláshoz, melyre fölemeltetett. Melegen üdvözljük és kérjük lépésére Isten áldását.

— **A segesvári I. egyház** eltávozott derék és lelkes gondnoka Kovács Sándor helyébe Márkos András birtokost nyerte és választotta meg gondnokává. Itt Segesvárt a vallásos és hazafias buzgóságnak háladatos tere van Üdvözljük a gondnok urat és kívánjuk, hoay rövid idő alatt természetesen önálló egyházat Segesvarra.

— **Emlékünnepély.** Ez év november 24-én szépen sikerült ünnepélyt rendezett az Unitárius theologia ifjúsága Dávid Ferencz és tanítványa Enyedi György emlékezetére. November 24-én mult 300 éve, hogy a nagy tudós Enyedi György, unitárius pöspök bevégezte rövid életét. A theologiai ifjúság ez alkalomból kifolyólag rendezett ünnepélyén felolvasást tartott Boros György theol. tanár. Felolvasásában Enyedi életét és hatását tárgyalta. A szépen megirt felolvasást a közönség a legnagyobb érdeklődéssel hallgatta. Megnyitó beszédet Székely Ferencz papjelölt, imát Kelemen György III. éves theologus tartott. Szavaltak: Nagy Béla III. éves és Gálfi Zsigmond II éves theologusok. Az ifjúsági dalárda is közre működött 3 énekével, melyet Tiszt Iszlai Márton ur vezetett. Az ünnepélynek minden egyes szereplője dicséretesen oldotta meg feladatát. D. F.

— **Enyedi György emlékezete.** Tarcsafalvi Albert derék költőnk Enyedi halála 300-ik évfordulójára egy költeménnyel emlékezett meg a hajdani költőpüspökről. Lapunk élén közöljük.

— **Enyedi György élete és hatása** cz. felolvasást lapunk szerkesztőjének, jövő számban kezdjük közölni.

— **Gálfi Lőrincz D F E.** derék pénztárnokát és helyettes tanárt az E. Fő Tanács megválasztotta rendes tanárnak a latin és görög nyelvek tanítására. Örömmel hozzuk tudomásra ezt a megérdemelt kitüntést melyért melegen gratulálunk. Gálfi tanárban a főiskola egy nagy készülségű ifju erővel gazdagodott mert Gálfi a kolozsvári unitárius hittani intézetet jeles eredménnyel végezvén, három évet tanult Oxfordon a Manchester Collegeben theologiát és az oxfordi egyetemen philológiát és philosophiát, s ezután végezte a kolozsvári Ferencz-József tudomány egyetemet.

— **A tordai unitárius egyház** ujonnan kinevezett lelkésze Végh Mihály családjában uralkodó betegség miatt kérte az unitárius püspök urtól tekintettel a beállott téli időre is állomásának elfoglalására engedjen időhaladékot, és egyszersmind kilelentette hogy ha az egyházközség érdekében ez nem volna lehetséges vagy czélszerű, akkor a lelkészi állást rendelkezésére bocsátja. Ugy értesülünk hogy Ferencz József püspök bár teljesen méltányolja a Végh indokatt, de hogy az egyházat bizonytalan ideig lelkész nélkül ne hagyja az ajánlat második felét fogadta el és így Végh Mihályt meghagyja eddigi állásán a ravai népes egyházban.

— **A felső-fehérvári derék gondnoka** Dr. Hajós Béla lemondása következtében megüresedett köri gondnoki állomás betöltése érdekében, már folynak a combinációk. Ertesülésünk szerint a Daniel család forog szóban. mint a mely család hagyományos buzgóságának egyházunk nagyon sokat köszönhet.

— **Az ezredéves alapra tett adományok.** Második közlemény. Az első l. az 1897. évi 2-dik számban. Benkő Mihály (2-szor) 33 frt 33 kr; Gál József 2 frt; Kövály László 20 frt; P. Horváth Kálmán 100 frt; Haller Rezsőné, Groisz Kornél 10 frt; Engel Goborné, Haller Kornél 5 frt; Léтай Gábor és neje Dobolyai Nagy Berta 20 frt; Keresztély Lajos 10 frt; Faluvégi András 2 frt; Varga Zsigmond a maga, elhunyt neje emlékére; továbbá öt fia, négy leánya, 32 élő unokájáért és 2 dedunokájáért 4 frt; Székely Sámuel 1 frt; Péterfi Lajos 2 frt; Gál Lajos M. Igen 5 frt; Szigethy Cs. Sándor 20 frt; Simonfi Márton 2 frt; Nagy Balázs gy. ivén: Veress Ferencz 5 frt; Dr. Szentpéteri Lajos 2 frt, Nagy Olivér 2 frt; Timbus Albert 2 frt; Osztian Géza 2 frt; Borbély Máté 2 frt; Nagy Albert 1